

Bryssel den 7 november 2025
(OR. en)

14930/25

SPORT 43

NOT

från: Ordförandeskapet
till: Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende: Demokrati och öppenhet inom idrotten
– *Diskussion*

För delegationerna bifogas en vägledande not från ordförandeskapet i ovannämnda ärende inför diskussionen i rådet (utbildning, ungdom, kultur och idrott) den 28 november 2025.

Demokrati och öppenhet inom idrotten*Ordförandeskapets vägledande not*

Idrotten är en integrerad del av det europeiska samhället. Den handlar om mer än tävlan, resultat och medaljer: den inspirerar, engagerar och förenar människor över gränser, kulturer och språk. Genom att främja glädje, rättvisa, inkludering och respekt bidrar idrotten till att forma aktiva, hälsosamma och socialt engagerade medborgare. Den bygger broar, skapar utrymmen och lägger olikheter åt sidan i strävan efter gemensamma mål. På planen och i lokala klubbar stärker idrotten den gemensamma identiteten och sammanhållningen, och visar att rent spel och respekt för regler utgör grunden för det demokratiska medborgarskapet. Som en verklig demokratiskola främjar idrotten integritet, ansvarstagande och deltagande, vilket stärker den sociala struktur som våra samhällen vilar på.

En europeisk idrottsmodell har byggts på denna grund. Den vilar på övertygelsen att idrotten inte bara måste underhålla utan även upprätthålla våra gemensamma värden demokrati, öppenhet, solidaritet och respekt för de mänskliga rättigheterna. Dessa principer är hörnstenarna i förtroendet för och legitimiteten hos idrotten. Utan dem riskerar idrotten att förlora sin enande roll som en konstruktiv positiv kraft i samhället. Därför har det danska EU-ordförandeskapet valt att sätta demokrati och öppenhet inom idrotten i centrum för denna politiska diskussion.

Den gemensamma förklaringen om öppenhet, demokrati och mänskliga rättigheter i de internationella idrottsförbundens arbete, som Danmark och de nordiska länderna tog initiativ till 2021, var en viktig milstolpe. Förklaringen, som ursprungligen undertecknades av 23 europeiska länder och nu stöds av totalt 38 länder, främjar ett öppet och demokratiskt beslutsfattande och fungerar som en användbar referens i inhemska och internationella diskussioner för idrottsorganisationer, som har ett betydande ansvar för att genomföra och upprätthålla bästa demokratiska praxis. Demokratiska och öppna värden är nu fast förankrade i EU:s idrottspolitik, från vitboken om idrott från 2007 och Lissabonfördraget från 2009 till EU:s arbetsplaner för idrott och Erasmus+-programmet, som alla stärker goda styrelseformer och integrerar idrottens samhällsroll i det europeiska samarbetet.

Trots dessa framsteg kvarstår allvarliga utmaningar. Många internationella idrottsorganisationer står fortfarande inför demokratiska brister, där beslut med långtgående konsekvenser fattas utan verkligt deltagande av medlemsorganisationer, idrottare eller det civila samhället. Öppenheten är också fortfarande otillräcklig, t.ex. när det gäller tilldelning av värdrättigheter, där otydliga kriterier och ogenomskinliga röstningsförfaranden ökar risken för korruption och otillbörlig påverkan. Samtidigt fortsätter idrotten att användas som ett verktyg för s.k. sportswashing, där regimer utnyttjar stora evenemang för att förbättra sitt anseende och avleda uppmärksamheten från odemokratiska processer och kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Dessutom har vi sett ett hot från utbrytarligor – kommersiella projekt som inte helt överensstämmer med de bakomliggande värdena i en europeisk idrottsmodell. Slutna tävlingar som är avskilda från strukturer för upp- och nedflyttning och som undergräver solidariteten mellan stora och små klubbar kapar de grundläggande banden mellan gräsrots- och elitidrotten och urholkar den öppenhet och rättvisa som står i centrum för de europeiska idrottstraditionerna. Att europeiska tävlingar flyttas till platser utanför Europa av kommersiella skäl kan också försvaga de kulturella och sociala banden mellan klubbar, supportrar och lokalsamhällen. När idrotten flyttas från sitt naturliga sammanhang riskerar den att alienera sina anhängare och förlora sin roll i att upprätthålla den lokala och nationella identiteten.

Om denna utveckling fortsätter finns det en risk för att idrotten förlorar sin folkliga legitimitet. Allmänhetens förtroende är avhängigt av övertygelsen att matcher spelas på lika villkor och att beslut fattas på rättvisa demokratiska grunder. Det krävs aktiva insatser för att försvara en europeisk idrottsmodell. EU, dess medlemsstater och idrottsorganisationerna måste bekräfta sitt engagemang för värdena i en europeisk idrottsmodell, stödja öppna tävlingar och bevara solidariteten mellan gräsrotsnivå och elitnivå.

Att försvara modellen innebär att man upprätthåller öppenhet och integritet och säkerställer att tillgången till tävlingar och idrottsresultaten bygger på meriter – inte på finansiell exklusivitet eller slutna system. Denna öppenhet, som ingår i strukturer för upp- och nedflyttning, skiljer större delen av den europeiska idrotten från kommersiellt drivna format. Att EU:s och dess medlemsstater erkänner idrottens självständighet bör inte göra oss självbelåtna; vi måste fortsätta att vara aktiva, föra en ständig dialog och engagera oss för ständiga förbättringar. Det behövs en bestämd hållning mot att europeiska tävlingar flyttas utanför Europa av kommersiella skäl genom att det bekräftas att idrottens kulturella och sociala värde inte får reduceras till en handelsvara.

Tilldelningen av värdrättigheter för stora evenemang är ett annat område där öppenheten och legitimiteten måste stärkas. Besluten bör bygga på tydliga, offentliga kriterier, och kandidatländerna bör utvärderas med hänsyn till sina meriter när det gäller mänskliga rättigheter, normer för samhällsstyrning och pressfrihet. Under de senaste åren har visselblåsare och oberoende utredningar visat hur tilldelningen av turneringar kan påverkas av ogenomskinligt beslutsfattande, bristande tillsyn och manipulering av offentliga narrativ – inbegripet övervakning av journalister och kontroll av information för att undertrycka kritik. Sådana erfarenheter belyser riskerna när öppenhet och ansvarsskyldighet försvagas och visar på det akuta behovet av att säkerställa att öppenhet, yttrandefrihet och oberoende granskning blir icke förhandlingsbara villkor vid tilldelning och övervakning av internationella idrottsevenemang.

När beslut om värdrättigheter har fattats är därför ett fullständigt offentliggörande av röster och transparenta uppföljningsprocesser av avgörande betydelse, tillsammans med oberoende tillsyn och tydliga krav på evenemangets långsiktiga sociala och miljömässiga arv.

Att stärka demokratin och öppenheten inom idrotten går dock långt utöver värdrättigheter. Det handlar om den dagliga styrningen av förbund, klubbar och föreningar, hur finansiella flöden hanteras, hur idrottare skyddas och stöds och hur information delas. Det innebär också att man stöder dem som främjar idrottens integritet – journalister, visselblåsare och oberoende experter – vars granskning och mod är oundgängliga för ansvarsutkrävandet. Att säkerställa att dessa aktörer kan verka på ett fritt och säkert sätt är en central del av den demokratiska styrningen inom idrotten.

Inget enskilt land och ingen enskild organisation kan åstadkomma dessa förändringar på egen hand. För framsteg krävs starka allianser mellan likasinnade stater, stöd till internationella idrottsförbund för att reformera deras styrningspraxis och utveckling av praktiska verktyg och normer för öppenhet och ansvarsskyldighet. Att främja utbildning och mediekunnighet inom idrottsekosystemet är lika viktigt för att stärka kritisk och oberoende rapportering och bidra till att motverka manipulation och kontroll av narrativ.

Genom gemensamma insatser kan EU, dess medlemsstater och idrottsorganisationerna bidra till att säkerställa att öppenhet och demokrati blir regel snarare än undantag inom internationell idrott. Idrotten förenar oss, men den behöver också oss. Det behövs en stark, demokratisk och gemensam europeisk röst för att försvara idrottens integritet och bevara dess roll som enande kraft i samhället.

Alla medlemsstater uppmanas därför att fundera över följande frågor:

1. Hur kan EU och dess medlemsstater på ett så effektivt och konkret sätt som möjligt stödja internationella idrottsförbund när det gäller att stärka demokratin, öppenheten och integriteten i styrningsstrukturerna – till exempel genom gemensamma europeiska principer för goda styrelseformer som fastställer tydliga normer och förväntningar?
2. Hur kan EU och dess medlemsstater med största möjliga kraft värna och främja en europeisk idrottsmodell – inbegripet värden såsom öppna tävlingar, solidaritet mellan idrottens alla nivåer och socialt ansvar – och samtidigt motverka utbrytarligor och flyttning av europeiska tävlingar?

Talartiden är begränsad till tre minuter.